

**YARGILAMANIN YENİLENMESİ SONUCUNDA
BERAAT VEYA CEZA VERİLMESİNE YER OLMADIĞI
KARARININ VERİLMESİ HALİNDE TAZMİNAT
İSTEMİ
(CMK m. 323/3)**

Veysel TOPUZ¹

ÖZ

Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu, olağanüstü bir kanun yolu olup, sınırlı sayıda belirtilen nedenlere dayanılarak, kesinleşmiş bir hükmün iptal edilip suç konusu olayın yeniden yargılanmasını ifade eder. 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 311. ila 323. maddeleri arasında hem lehe hem de aleyhe olmak üzere yargılamanın yenilenmesi müessesesi düzenlenmiştir.

Kanun'da, yargılamanın yenilenmesi sonucunda, eski hükmün iptal edilip yeni bir hükmün kurulmasının, belli başlı sonuçları öngörülmüştür. Bu sonuçlardan bir tanesi olan Devletin tazminat sorumluluğu 5271 sayılı CMK'nın 323/3. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; *“yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz*

¹ İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi, veyseltopuz_35@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-9831-2816.

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 31.01.2019

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 8.07.2019

edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddî ve manevî zararlar bu Kanununun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümlerine göre tazmin edilir.”

Hem 1985 yılında imzaladığımız İHAS 7 No’lu Ek Protokol’ün 3. maddesinin gereğinin yerine getirilmesi hem de hukuk devleti ilkesinin yüceltilmesi adına böyle bir tazminat sorumluluğunun kabul edilmesi önemli bir kazanımdır.

CMK m. 323/3’te öngörülen tazminat sorumluluğunun şartları bakımından aynı kanununun 141 ila 144. maddelerine atıf yapılmıştır. Biz de bu sebeple ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla CMK m. 323/3’te öngörülen tazminat sorumluluğuna ilişkin şartları esasa ve usule ilişkin olmak üzere ikiye ayırmak suretiyle inceleyeceğiz. Esasa ilişkin şartlara, yargılamanın yenilenmesi kurumunun karakteristik özelliklerinden; usule ilişkin şartlara ise daha çok CMK’nın 141 ila 144. maddeleri arası düzenlemelerinden ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: *yargılamanın yenilenmesi, beraat, ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi, tazminat sorumluluğu.*

ABSTRACT

The renewal of proceeding is an extraordinary remedy, which is based on a limited number of stated reasons, which means that a finalized judgment is annulled and the court orders a new trial. The Law No. 5271 on Criminal Procedure (CMK) Articles 311 to 323

regulates the procedure for the renewal of proceedings, both in favor of and against the defendant.

As a result of the renewal of the proceedings, the revocation of the former provision and the establishment of a new provision have certain consequences in the Law. The State's compensation liability regulated under article 323/3 is one of these consequences. According to this *“In the event that a decision is made that no acquittal or punishment is given as a result of the renewal of the proceedings, the material and moral damages suffered by the person due to the execution of the previous conviction decision in full or in part, shall be compensated in accordance with the provisions of Articles 141 to 144 of this Law.”*

Both the fulfillment of the requirements of Article 3 of the Protocol No. 7 to the ECHR we signed in 1985 and the adoption of such a compensation liability for the glorification of the principle of the rule of law is an important achievement.

Articles 141 to 144 of the same law have been referred to in accordance with the requirements of the compensation liability stipulated in Article 323 paragraph 3 of the Law. For this reason, we will examine the conditions for compensation liability by categorising them as substantial and procedural conditions. While substantial conditions are elicited from the characteristics of the institution of the renewal of the judiciary, the procedural conditions are revealed through the Articles 141 to 144 of the CMK.

Key Words: renewal of proceedings, acquittal, verdict of no punishment, liability of compensation.

I. Giriş

Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu, olağanüstü bir kanun yolu olup², kanunda sınırlı sayıda belirtilen nedenlere dayanarak, kesinleşmiş bir hükümde adli hata³ olduğu gerekçesiyle, suç konusu olayın yeniden yargılanmasını olanaklı kılar⁴. Bu kanun yolu sadece kesinleşmiş kararlara karşı işletilebilir, henüz kesinleşmemiş

² Kesin olmayan kararlara karşı gidilebilen kanun yolları olağan kanun yolları olarak isimlendirilir. Kesin veya kesinleşmiş kararlara karşı gidilebilen kanun yolları ise olağanüstü kanun yolları olarak adlandırılır. ÖZTÜRK, Bahri-TEZCAN, Durmuş- GEZER, Özge- KIRIT, Yasemin- AKCAN, Esra- ÖZAYDIN, Özdem-TÜTÜNCÜ, Efser Erden- VILLEMIN, Derya Altınok- TOK, Mehmet Can, (Ed. Bahri ÖZTÜRK) Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara Eylül 2018, s. 683; ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/ BACAKSIZ, Pınar/ TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2018, s. 726; ŞAHİN, Cumhur/ GÖKTÜRK, Neslihan, Ceza Muhakemesi Hukuku II, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2018, 7. Bası, s. 246; YENİSEY, Feridun/ NUHOĞLU, Ayşe, Yargılamanın Yenilenmesi Muhakemesi, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 123, Şubat 2015, Sayfa: 7-35, s. 7; KAVAK, A. Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 16, Ağustos 2011, Sayfa: 209-239; s. 210.

³ Adli hata yargılamanın gereklerine aykırı olarak sanık lehine veya aleyhine hükmün sonuç doğurması olarak ifade edilmektedir. Adli hata ancak hüküm kesinleşip infaz başladıktan sonra ortaya çıkabilir. Açıklamalar için bkz. AKYÜREK, Güçlü, Yargılamanın Yenilenmesi, Ankara: Haziran 2018, Seçkin Yayıncılık, s. 30 vd. Maddi mesele önünde yaşanmış olay mahkeme önünde gerçeğe uygun sergilenmemişse ya da hukuki mesele çözülürken hata yapılmışsa hüküm hatalıdır ve düzeltilmesi gerekir. NİŞANCI, Dilaver, Ceza Muhakemesinde Yargılamanın Yenilenmesi, Ankara 2018, Adalet Yayınevi, s. 21; ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 313.

⁴ EREM, Faruk, “Muhakemenin Yenilenmesi Hakkında Genel Bilgiler”, AÜHFD, S. 1-4, C. 19, Ankara 1992, s. 3; BAKIM, Sevi, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi”, Prof. Dr. Nur CENTEL’e Armağan, MÜHF-HAD, C. 19, Y. 2013, s. 920; NİŞANCI, s. 22.

hükümler açısından bu yola başvurulamaz⁵. Bu nedenle kesin hükmün dokunulmazlığının istisnasını oluşturur⁶.

Yargılama faaliyeti yürüten kişiler de birer insandır ve insanın bulunduğu her yerde hataların yapılabileceği bir gerçektir⁷. Bireylerin hak ve özgürlüklerine ağır müdahaleler içeren ceza yargılamasında adli hatanın yapılması halinde bunun gecikmesizin giderilmesi, gerçek adaletin tesis edilmesi ve maddi gerçeğin doğru şekilde ortaya çıkarılması gerekmektedir⁸. Bu yöntemlerin en kapsamlısı olan yargılamanın yenilenmesi kurumunun da asli gayesi budur⁹. Ülkemizin de 1985 yılında imzaladığı ve 10.3.2016 tarih ve 6684 sayılı Yasa ile uygun bulunduğu İHAS Ek 7 No’lu Protokol m. 7/4 uyarınca, “*Yargılamanın yenilenmesi kanun yolu aynı suçtan iki kez yargılanmama ve cezalandırılmama hakkını ihlal etmez.*”¹⁰”

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu’nun (CMK) 311. ila 323. maddeleri arasında yargılamanın yenilenmesi müessesesi

⁵ ÜNVER, Yener/ HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 14. Baskı, Ankara 2018, Seçkin Yayıncılık, s. 825; NİŞANCI, s. 8.

⁶ “*Kesinleşen hükümle sonuçlanmış bir ihtilaf yeniden yargılama konusu yapılamaz. Bununla birlikte gerçek adaleti hedef alan ceza yargılamasında kanunda sayılı bazı hallerde yargılamanın lehe veya aleyhe yenilenmesine izin verilebilir.*” Yarg. 1. CD., 08.12.1999, 3547/4139. HAKERİ/ÜNVER, s. 825.

⁷ EREM, s. 4; AKYÜREK, s. 221.

⁸ EREM, s. 5; BAKIM, s. 921.

⁹ BAKIM, s. 921; AKYÜREK, s. 45; KARAKURT, Ahu, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Muhakemenin Yenilenmesi”, Dokuz Eylül Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Kamu Hukuku Programı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2008, s. 10 vd.

¹⁰ ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 313.

düzenlenmiştir¹¹. Yargılamanın yenilenmesi yoluna hem hükümlünün lehine hem de aleyhine olarak başvurmak mümkündür¹². Mülga CMUK'tan farklı olarak 5271 sayılı CMK, hükümlünün aleyhine yargılamanın yenilenmesi yoluna başvurma sebeplerini sınırlandırmıştır¹³.

Yargılamanın yenilenmesi kararının ardından yeniden yargılama yapan mahkemenin ilk hükmünü iptal edip kişi hakkında beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığına dair karar tesis etmesi halinde bunun tazminat hukuku açısından özel bir takım sonuçları olacaktır¹⁴.

¹¹ 1412 sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda "muhakemenin iadesi" adı altında yer almaktaydı.

¹² CMK'nın 311. maddesinde hükümlünün lehine, 314. maddesinde ise hükümlünün aleyhine olarak yargılamanın yenilenmesi sebepleri sınırlı olarak gösterilmiştir. Kanun gerekçesinde bu husus: "*Tasarı, hükümlülerin lehine olan yargılamanın yenilenmesi nedenlerini geniş, aleyhine olan nedenleri ise 1412 sayılı Kanundan daha da dar olarak düzenlemiştir. Bazı Batı kanunlarında aleyhte olarak yargılamanın yenilenmesi, esasen kabul edilmemektedir.*" <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=23594&pkanunnumarasi=5271> e.t.25.1.2019.

¹³ ÜNVER/HAKERİ, s. 829.

¹⁴ Ceza yargılamaları bakımından tazminat meselesiyle ilgili en eski metin olarak karşımıza 1339 tarihli (miladi 1923) 306 sayılı Ceza Kanununun 1. Babının 5. Faslına Müzeyyel Mevaddı Kanuniyedir. Bu kanun hükmüne göre zarara yol açan memur tazminatı kendisi ödeyecektir. Bu kanun 765 sayılı TCK ile yürürlükten kaldırılmıştır. Mevzuatımızda doğan boşluk ancak 1964 yılında doldurulabilmiştir. HAKERİ, Hakan, Haksız Yakalama ve Tutuklanana Tazminat Verilmesi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1999, s. 26; TANGAL, Murat, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Dokuz Eylül Ün. SBE, Kamu Hukuku Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 17; KARGI, Halil İbrahim, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Selçuk Ün. Sbe Kamu Hukuku Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 19. Kamu görevlisine rücu meselesinin eski tarihli bir kanunda gözetilmesi "*ciddiye alınması gereken bir meseledir*" bkz. İSTE, Onur, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Marmara Ün. Sbe, Kamu Hukuku Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 3. Ödenen tazminatın ilgili hakim veya

466 sayılı Kanunda¹⁵ mahkûm olmuş kişi bakımından yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat edilmesi durumunda tazminat istenebileceğine ilişkin bir hüküm yoktu¹⁶. Bu durum İHAS Ek 7 No’lu Protokolün 3. maddesine ve Kişisel ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesinin 14/6. maddesine¹⁷ aykırılık oluşturuyordu. İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetlerini Korumaya Dair

Cumhuriyet savcısına rücu meselesi hakkında ayrıca bkz. AŞKIN, Uğur, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminatta Rücu Sorunu, İnönü Üniv. Hukuk Fak. Dergisi, C. 9, S. 2, Y. 2018, s. 23 vd.

¹⁵ Esasen 466 sayılı 1964 tarihli Kanun, 1961 Anayasasının 30. Maddesi hükmüne istinaden çıkarılmıştı. İlgili amir hüküm, “bu esaslar dışında işleme tabi tutulan kimselerin uğrayacakları her türlü zararlar Kanuna göre Devletçe ödenir” düzenlemesini içermekteydi. Bkz. TANGAL, s. 18-19. 5320 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanunun “yürürlükten kaldırılan kanunlar” üst başlıklı 18. maddesi uyarınca “7.5.1964 Tarih Ve 466 Sayılı Kanun Dışı Yakalanan Veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun” 1 Haziran 2005 tarihi itibariyle yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak 01 Haziran 2005 öncesi işlemler hakkında 7.5.1964 tarihli ve 466 sayılı Yasa uygulanmaya devam edecektir. Bu yasal düzenleme karşısında koruma tedbirleri nedeniyle tazminat hakkında iki ayrı yasa hükümleri uygulanmaya devam edecektir. Açıklamalar ve tespit için bkz. YALVAÇ, Gürsel, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Ceza Hukuku Ve Kriminoloji Dergisi, C. 3, S. 2, 2015, s. 268.

¹⁶ YURTCAN, Erdener, Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Şerhi, 8. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2017, s. 1663-1664; CANOĞLU, Veysel Candan, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları, Ocak 2017, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 30. Koruma tedbirleri nedeniyle tazminata ilişkin CMK hükümleri ancak 1 Haziran 2005 tarihinden sonra yapılan işlemler hakkında uygulanabilir. Bu tarihten önceki işlemler açısından mülga 466 sayılı Kanun uygulanacaktır. ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 390.

¹⁷ Sözleşmenin ilgili maddesi: “Bir kimse bir suçtan ötürü nihai bir kararla mahkûm olduğunda ve bu mahkûmiyeti adli hata bulunduğu gerekçesiyle bozulduğunda veya kendisi bağışlandığında, eğer mahkûmiyet kararının verildiği tarihte bilinmeyen olayların ortaya çıkarılmamış olmasının nedenleri kısmen veya tamamen kendisine yüklenebileceği kanıtlanmadıkça, bu tür bir mahkûmiyetin sonucu olarak ceza çeken bir kimseye hukuka uygun olarak tazminat ödenir.”

Sözleşmeye Ek 7 No’lu Protokolün 3. Maddesi, “bir suç nedeniyle mahkûm edilmiş olan kişinin sonradan ortaya çıkan delillerle haksız yere mahkûm edildiğinin ortaya çıkması halinde eğer bu delilin açıklanmamış olmasında kişinin kısmen veya tamamen bir kusuru yoksa tazminat isteme hakkı vardır” şeklindedir¹⁸. Bu Protokolü Türkiye 14 Mart 1985 tarihinde imzalamıştır. Ancak bu Protokolün uygun bulunması 10.3.2016 gün ve 6684 sayılı Yasa ile olmuştur¹⁹.

Mülga CMUK’ta bulunmayan bir hal ve hukuk devleti ilkesi adına önemli bir yenilik olarak²⁰ yargılamanın yenilenmesi sonucunda mahkûmiyet hükmünün kaldırılıp, kişi hakkında beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi halinde tazminat istenebileceği hususu CMK m. 323/3’te hüküm altına alınmıştır²¹.

¹⁸ İHAS Ek 7 No’lu Protokol tazminat ödenmesini insan hakları arasında ele almıştır. YENİSEY, Feridun/ NUHOĞLU, Ayşe, Ceza Muhakemesi Hukuku, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 487.

¹⁹ CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, 15. Baskı, Beta Yayıncılık, Eylül 2018, s. 513. 6684 sayılı Kanun gerekçesi için bkz. <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=192947&pkanunnumarasi=6684> e.t. 25.1.2019.

²⁰ ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, s. 793; NİŞANCI, s. 242; ŞAHİN/GÖKTÜRK, s. 320. Mülga CMUK’ta bulunmadığı gibi 466 sayılı Yasa’da da yargılamanın yenilenmesi halinde beraat edilmesi sonucuna tazminat imkanı getiren düzenleme mevcut değildi. Açıklamalar için bkz. TALAS, s. 212; KARGI, s. 37.

²¹ Verilen ilk kararın iptal edilip yeniden bir hüküm kurulmasının farklı etki ve sonuçları vardır. Bu sonuçların en önemlilerinden bir tanesi de, kanunda öngörülen şartların sağlanması halinde tazminat istenebilmesidir. Açıklamalar için bkz. AKYÜREK, s. 207-208. Yeni hükmün sonuçları hakkında bkz. NİŞANCI, s. 235. 5271 sayılı CMK’nın Hükümet Tasarısı metninde yargılamanın yenilenmesi yoluna münhasır bir tazminat sebebi mevcut değildi, Komisyonunda eklenmiştir. Gerekçe olarak: *Tasarının 358 inci maddesine, yargılamanın yenilenmesi sonunda daha önce mahkûm olmuş sanığın beraat etmesi veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, bu kişinin mağduriyetini gidermek için tazminat talep edebilmesini mümkün kılmak üzere üçüncü fıkraya eklenmiş ve 323 üncü madde*

Buna göre; “yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddî ve manevî zararlar bu Kanunun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümlerine göre tazmin edilir.”²²”

II. Tazminat İsteminin Şartları

A. Genel Olarak

Yargılamanın yenilenmesi sonucunda eski hükmün iptal edilip yeni bir hükmün kurulması, adli hata içeren eski hükmün verdiği zararların giderilmesini tam olarak sağlayamaz²³. Zira adli hata sadece hükme değil hükümlünün hayatına da etki eder ve maddi-manevi zararların oluşmasına sebep olur²⁴. Mülga CMUK'ta ve 466

olarak kabul edilmiştir.”
[https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=23594
&pkanunnumarasi=5271](https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=23594&pkanunnumarasi=5271) e.t.25.1.2019.

²² İHAM verdiği kararlarda “koruma tedbirleri nedeniyle tazminat yolunu” tüketilmesi gereken bir iç hukuk yolu olarak görmektedir. Ulusal mahkemelere başvurmaksızın İHAM'a giden başvuruyu iç hukuk yolları tüketilmediğinden kabul edilemez bulmaktadır. BEKRİ, Nedim, Yakalama Ve Tutuklama Nedeniyle Tazminat Düzenlemesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Açısından Değerlendirilmesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Mayıs 2013, S. 1, s. 55-56.

²³ “Haksızlık daha geniş surette tamir görmelidir. Zira masum hükümlü umumun menfaatine kurulmuş adalet teşkilatının bir hatasından dolayı zarar görmüştür.” EREM, s. 44.

²⁴ EREM, s. 43; AKYÜREK, s. 213.

sayılı Yasa'da bulunmayan bir hal olarak²⁵, CMK 323/3'te bu zararların giderilmesine ilişkin bir düzenleme getirilmiştir²⁶.

CMK m. 323/3 uyarınca tazminat talebinin mahkemelerce kabul edilebilmesi için gereken şartları esasa ilişkin ve usule ilişkin şartlar olarak ikiye ayırabiliriz. Esasa ilişkin şartlar²⁷: 1- Muhakemenin yenilenmesine konu olan ilk hükmün mahkûmiyet olması²⁸, 2- İlk hükümde öngörülen mahkûmiyet kararının kısmen veya tamamen infaz edilmesi, 3- Yeniden yargılama sonucunda verilen hükmün beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığı yönünde olması şeklindedir²⁹.

Usule ilişkin şartlar bakımından ise tazminat isteyebilecek olan kişiler, dava açma süresi, yargılama usulü, tazminatın kapsamı

²⁵ 466 sayılı “*Kanun Dışı Yakalanan veya Tutuklanan Kimselere Tazminat Verilmesi Hakkında Kanun'un*” sadece hukuka aykırı yakalama ve tutuklama bakımından uygulama imkânı mevcuttu. Haksız bir mahkûmiyet gerçekleşse bile haksız bir yakalama ve tutuklama söz konusu olmadığından-zira bu hal kesin bir hükme dayalıdır- zikredilen Kanunun uygulanma imkânı yoktu. Açıklamalar için bkz. TALAS, s. 212. 1412 sayılı CMUK zamanındaki bu eksiklik hakkındaki eleştiriler için bkz. TALAS, s. 212-213; BAYTAR, Serdal, “Koruma Tedbirlerinden Doğan Zararın Karşılanması”, TBB Dergisi, Sa. 61, Y. 2005, s. 360.

²⁶ ÖZTÜRK vd., Ceza Muhakemesi, s. 587; KARAKURT, s. 189; TALAS, s. 212; NİŞANCI, s. 242; YALVAÇ, s. 264; AYCI, Emrullah, Ceza Yargılamasında Koruma Tedbirleri, Kasım 2014, Adalet Yayınevi, s. 248 vd. Bu tazminin nakdi şekli de olması isabetli bir düşünce olarak 2005 yılında CMK m. 323/3 ile kabul edildi. Bkz. YENİSEY/NUHOĞLU, Yargılamanın Yenilenmesi..., s. 34.

²⁷ YENİSEY/ NUHOĞLU, Yargılamanın Yenilenmesi., s. 34; KARAKURT, s. 190; AKYÜREK, s. 213.

²⁸ CMK'nın 223. maddesinde hüküm türleri sayılmıştır. Buna göre, beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkûmiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükümdür. Ayrıca bkz. GÖKCEN, Ahmet/ BALCI, Murat/ ALŞAHİN, Mehmet Emin/ ÇAKIR, Kerim, Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet Yayıncılık, 3. Baskı, 2018, s. 613.

²⁹ AKYÜREK, s. 214.

ve talep edilecek mercii başlıkları ele alınabilir ki, kanun koyucu bu hususlarda CMK m. 141 ila 144 üncü maddelerine atıf yapmakla yetinmiştir³⁰.

B. Esasa İlişkin Şartlar

1. İlk Hükmün Mahkûmiyet Hükmü Olması

CMK m. 323/3 uyarınca tazminat talep edebilmek için bulunması gereken ilk şart, verilen ilk hükmün mahkûmiyet hükmü olması gerekliliğidir³¹. Bu mahkûmiyet, hapis cezasına ilişkin olabileceği gibi, adli para cezasına ilişkin de olabilir. Ancak ifade edelim ki, önceki hükümde güvenlik tedbirine hükmolünmüşsa tazminat istemi söz konusu olamayacaktır³².

Güvenlik tedbirlerinin de kişinin özgürlüğünü kısıtlayabildiği, ilk hükmün hatalı olması sebebiyle kişinin hukuka aykırı kayıplara uğrayabileceği düşünülse bile lehe yenileme ancak mahkûm olmuş kişi açısından isteneceğinden³³ güvenlik tedbirine ilişkin bir hükümle ilgili yenileme istenemez; bu sebeple CMK m.

³⁰ CMK m. 323/3 düzenlemesi esasen koruma tedbirleri nedeniyle tazminata ilişkin bir düzenleme değildir. Burada, yapılan yargılama sonucunda verilmiş olan bir mahkûmiyet hükmü ve bunun infazı dolayısıyla tazminat söz konusudur. Ancak kanun koyucu CMK m. 141'e atıf yaparak bu tazminata ilişkin hususları düzenlemiştir. Açıklamalar için bkz. ÖZTÜRK, Bahri/ KAZANCI, Behiye Eker/ GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2017, s. 351; NİŞANCI, s. 242.

³¹ CMK m. 323/3'te kullanılan, "önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi" ifadesinden bunu çıkarmaktayız.

³² AKYÜREK, s. 213; KARAKURT, s. 169.

³³ NİŞANCI, s. 242; AKYÜREK, s. 213.

323/3 uyarınca tazminat talebi de söz konusu olamaz³⁴. Aleyhe yenileme bakımından ise, ilk başta verilen güvenlik tedbiri hükmünün kaldırılıp ikinci yargılama sonucunda beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi hali hukuken mümkün olsa da³⁵ böyle bir halde yine tazminat talebinde bulunulamaz³⁶.

2. Mahkûmiyet Hükümünün Kısmen veya Tamamen İnfaz Edilmesi

CMK m. 323/3 gereğince tazminata hükmedilebilmesi için bulunması gereken ikinci şart, mahkûmiyet hükmünün kısmen veya tamamen infaz edilmesi gerekliliğidir³⁷. Burada infaza başlanmış olması yeterli olup, infazın tamamlanması gerekli değildir³⁸. Buradaki mahkûmiyet hükmünden kast olunan yalnızca hapis cezasına mahkûmiyet olmayıp, adli para cezası mahkûmiyetinin kısmen veya tamamen infazı halinde de tazminat istenebilmelidir³⁹.

³⁴ NİŞANCI, s. 242; AKYÜREK, s. 213; KARAKURT, s. 190.

³⁵ Gerçekten de böyle bir ihtimal hukuken mümkün olabilir ama uygulamada karşılaşılmaması son derece düşük bir ihtimaldir. Açıklama için bkz. AKYÜREK, s. 213.

³⁶ AKYÜREK, s. 213.

³⁷ KARAKURT, s. 190; AKYÜREK, s. 213; NİŞANCI, s. 243.

³⁸ KARAKURT, s. 190; AKYÜREK, s. 214; NİŞANCI, s. 242-243. “*davacı hakkında Sarıyer 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 13/03/2007 tarih, 2005/891-2007/129 sayılı ilamı ile mahkûmiyet hükmü kurulduğu, belirtilen kararın 26/06/2012 tarihinde kesinleşmesine müteakip davacı hakkındaki hapis cezasının bir kısmının 16/01/2013-01/02/2013 tarihleri arasında infaz edildiği, akabinde davacının yargılamanın yenilenmesi talebinin kabulü ile belirtilen durumun açığa kavuşup, davacının beraatine karar verildiği görülmekle... 16/01/2013-01/02/2013 tarihleri arasında ise haksız yere almış olduğu cezanın infaz edildiği kanaati ile belirtilen dönemlere ilişkin maddi ve manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmiş*” Yarg. 12 CD., 12.11.2018 T., 4376/10609.

³⁹ AKYÜREK, s. 214. Doktrinde *Yenisey/Nuhoğlu*; yargılamanın yenilenmesi sonucu verilen yeni kararda ödenmiş olan para cezasının, muhakeme masraflarının

Çünkü TCK m. 45 gereğince “suç karşılığında uygulanacak yaptırım olarak cezalar, hapis ve adli para cezalarıdır.”

İnfaza henüz başlanmadan yargılama yenilenmiş ve ilk mahkûmiyet hükmü iptal edilip beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmişse tazminata hükmedilemeyecektir⁴⁰. Böyle bir kişinin, önceki mahkûmiyet hükmü dolayısıyla toplum nazarında itibar kaybetmesi sonucunda manevi bir zararı doğmuş⁴¹ olsa da henüz infaza başlanmadığı için kanun bu halde tazminat istemeye cevaz vermemiştir. Ancak kişi ilk yargılama sırasında yakalanmış ve tutuklanmış olsa henüz infaza başlanmadan yargılama yenilense ve yeniden yargılama sonucunda beraat etse veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmiş olsa bu durumda tazminat isteyebilmelidir (CMK m. 141/1-e)⁴². Bu ihtimalde ilkinden farklı olarak, kişi özgürlüğünden mahrum bırakılma sonucu doğuran bir koruma

ve müsadere edilmiş eşyanın iadesine de karar verilmesi gerektiği yönünde görüş bildirirler. Ayrı bir dava açılmasını önleyen bu durum usul ekonomisi ilkesinin sonucudur. YENİSEY/NUHOĞLU, s. 1012. Ayrıca bkz. McDONALD Elisabeth, The Admissibility of Acquittal Evidence in Criminal Trials: Toward Reform, 34 Victoria U. Wellington L. Rev. 639 (2003), s. 650.

⁴⁰ AKYÜREK, s. 213.

⁴¹ KARAKURT, s. 190.

⁴² CMK'nın 323. maddesi, CMK m.141 vd düzenlenen genel kuralları kısıtlamak için getirilmemiştir. CMK m. 141/1-e'ye göre, “kanuna uygun olarak yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra haklarında kovuşturmayaya yer olmadığına veya beraatlerine karar verilen” kişiler tazminat isteyebilir. İlk yargılama sırasında gözaltına alınmış ve tutuklanmış bir kişi hakkında hüküm verilse ancak henüz infaz başlamadan yargılama yenilenip beraat etse veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilse, maddi ve manevi zararının tazminini isteyebilir. AKYÜREK, s. 214.

tedbirine maruz kalmış ancak bunun haksız olduğu sonradan ortaya çıkarılmıştır. Yargıtay uygulaması da bu yöndedir⁴³.

TCK m. 51 uyarınca “*işlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir.*” Erteleme halinde denetim süresi yükümlülüklerine uygun veya iyi halli olarak geçirildiği takdirde, ceza infaz edilmiş sayılır. (TCK m. 50/8). Denetim süresini yükümlülüklerine uygun geçiren hükümlü hakkında yargılama yenilenip, mahkûmiyet hükmü kaldırılıp, yerine beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına karar verilirse kanundaki diğer şartlarında sağlanması halinde tazminat talep edilebilir⁴⁴.

Yargıtay, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmesi halinde gözaltında ve tutuklu kalınan süreler sebebiyle açılan tazminat davasının, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sonucu beklenmeden kabulüne karar verilmesini isabetsiz bulmaktadır. Yüksek Mahkememiz, denetim süresi safhasında davacı açısından bir zararın bulunup bulunmadığı, varsa bile bunun tespitinin mümkün olmadığından bahisle tazminat davası açısından hükmün açıklanmasının geri bırakılmasının sonucunun beklenmesi

⁴³ Yargıtay uygulamasını isabetli bulmaktayız. “*Davacının 17/10/2005-06/12/2005 tarihleri arasında haksız yere tutuklu kaldığı, 16/01/2013-01/02/2013 tarihleri arasında ise haksız yere almış olduğu cezanın infaz edildiği kanaati ile belirtilen dönemlere ilişkin maddi ve manevi tazminat talebinin kısmen kabulüne karar verilmiş olmasına karşın, 17/10/2005-06/12/2005 tarihleri arasında tutuklu kalan şahsın davacı mı, yoksa davacının kimlik bilgilerini kullanan kişimi olduğu araştırılarak, sonucuna göre hüküm tesis edilmesi gerektiği gözetilmeden, eksik araştırmaya istinaden yazılı şekilde hüküm tesisi*” Yarg. 12. CD., 12.11.2018 T., 2018/4376 K., 2018/10609 K.

⁴⁴ KARAKURT, s. 190.

kanaatindedir⁴⁵. Kişi denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suç işlemez ve yükümlülüklerine uygun davranırsa CMK m. 231/10 uyarınca açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak davanın düşmesine karar verilir. Dava düşme kararı ile sonuçlandırıldığı ve kanun koyucu bu karara tazminat imkânı tanımadığından tazminat istenmesi mümkün değildir⁴⁶. Ancak açıklanması geri bırakılan hüküm açıklanır(kasten suç işlediği veyahut yükümlülüklerle

⁴⁵ “..5237 Sayılı TCK'nın [188/3-4](#), [192/3](#), [31/3](#) ve 62. maddeleri uyarınca 1 yıl 6 ay 22 gün hapis ve 20 TL adli para cezası ile cezalandırılmasına, 5271 Sayılı CMK'nın [231/5](#). maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına ve 3 yıl süre ile denetim süresine tabi tutulmasına karar verildiği, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararın 20.04.2009 tarihinde kesinleştiği, davacının vekili aracılığıyla denetim süresinin bitimini beklemeden tazminat talebinde bulunduğu davada;

Davacının tazminat talebine dayanak teşkil eden ceza davasında, hakkında kurulan mahkûmiyet hükmünün hukuki bir sonuç doğurmamasını ifade eden hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilmiştir. Bu kapsamda, davacının denetim süresine uyması hâlinde düşme kararı verilecektir. Bu süre içinde kasten yeni bir suç işlemesi hâlinde ise mahkûmiyet hükmü açıklanacak, bu hükme karşı kanun yoluna başvurulduğu takdirde davacı hakkında mahkûmiyet hükmünün esastan denetimi sonucu daha fazla cezaya hükmedilebileceği gibi beraat kararı da verilebilecektir. Dolayısıyla bu aşamada davacı açısından doğan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti ve varsa miktarının hesaplanması mümkün olmadığından, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına dair kararın sonucunun beklenmesi gerektiği kabul edilmelidir.

Bu itibarla, Yerel Mahkemenin direnme kararına konu hükmünün, davacı tarafından gözaltında ve tutuklu kalınan süreler sebebiyle açılan tazminat davasının, hakkındaki hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının sonucu beklenmeden kabulüne karar verilmesi isabetsizliğinden diğer yönleri incelenmeksizin bozulmasına karar verilmelidir.” Yarg. CGK., 04.10.2018 T., 12-765/406.

⁴⁶ KARGI, s. 57.

uymadığı için) ve verilen mahkûmiyet kararı kanun yolları aşamasında beraat ile sonuçlanırsa tazminata hükmedilmesi gerekir⁴⁷.

Mahkûmiyet hükmünün hapis cezasına ilişkin değil de, adli para cezasına ilişkin olması, bu cezanın kısmen veya tamamen ödenmiş bulunması ve sonrasında yargılama yenilenip kişi hakkında beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi halinde de tazminat talebi söz konusu olacaktır⁴⁸. Böyle bir durumda kişinin maddi bir zararı olduğu gibi suçlandığı için manevi zararı da vardır. Bunların giderilmesini Devletten isteyebilir⁴⁹.

3. Yeniden Yargılama Sonucunda Verilen Hükmün Beraat ya da Ceza Verilmesine Yer Olmadığı Yönünde Olması

CMK m. 323/3 uyarınca tazminat isteyebilmek için bulunması gerekli bir diğer şart; yargılamanın yenilenmesi sonucu verilen yeni kararın ya beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığına dair karar olması gerekliliğidir. Beraat kararının CMK m. 232/2’de belirtilen gerekçelerden hangisine dayanılarak verildiğinin tazminat istemi açısından bir önemi yoktur⁵⁰. Yenileme sonucunda bu

⁴⁷ KARGI, s. 57. Yargıtay bu sebeple denetim süresinin sonucunun beklenmesini ve buna göre koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davası açılıp açılmayacağına karar verilmesini istemektedir.

⁴⁸ AKYÜREK, s. 214.

⁴⁹ Belçika örneğinde, kişi açısından herhangi bir infaz söz konusu olmasa bile salt kişinin hatalı olarak suçlandığı gerekçesiyle tazminat hakkının doğduğu kabul edilmektedir. Açıklamalar için bkz. AKYÜREK, s. 214.

⁵⁰ ÖZTÜRK vd., Ceza Muhakemesi, s. 587. Müellifler aynı eserinde CMK m. 223/3 hükmü göz ardı edilerek derhal beraat kararı verilecek yerde durma, düşme ya da ceza verilmesine yer olmadığına kararı verilmiş ise tazminata hükmedilmelidir

*Yargılamanın Yenilenmesi Sonucunda Beraat veya Ceza Verilmesine Yer
Olmadığı Kararının Verilmesi Halinde Tazminat İstemi*

hükümler dışında başka bir hüküm verilmişse hükümlünün tazminat istemeye hakkı yoktur⁵¹.

Yargıtay önceki idari yaptırım kararının kaldırılarak, idari yaptırım kararı verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi halinde CMK m. 141 uyarınca tazminat istenemeyeceğine karar vermektedir⁵².

Burada önemli bir tartışma konusu olarak şu karşımıza çıkmaktadır⁵³: Yeniden yargılama sonucunda daha az ceza alan kişi açısından tazminat hakkı söz konusu olabilir mi?

CMK'nın 323/3 hükmüne bakıldığında bu soruya olumsuz cevap vermek gerekir. Çünkü yeniden yargılama sonucunda tazminata hak kazanabilmek için kişi hakkında ya beraat kararı ya da ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmesi gerekir. Ayrıca

şeklinde görüş bildirmektedirler. ÖZTÜRK vd., Ceza Muhakemesi, s. 587. Aynı yönde bkz. YENİSEY/NUHOĞLU, s. 494.

⁵¹ Bu açıdan davanın düşmesi, davanın reddi, durma vb. diğer hükümlerde tazminat hakkı doğmayacaktır. Açıklamalar için bkz. YENİSEY/NUHOĞLU, s. 494; AKYÜREK, s. 214; KARAKURT, s. 190; NİŞANCI, s. 242.

⁵² “..adli para cezasını 10.040 TL olarak 03.02.2011 tarihinde ödediği, davacı vekilince önceki kesinleşmiş mahkûmiyet hükmüne karşı yargılamanın yenilenmesi yoluna müracaat edildiği ve nihayet ... 48. Asliye Ceza Mahkemesinin 2012/216 Esas- 2012/1238 Karar sayılı kararıyla 03.07.2012 tarihinde önceki idari yaptırım kararı verilmesine yer olmadığına karar verildiği, yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddî ve manevî zararlar Ceza Muhakemesi Kanununun 141 ilâ 144 üncü ve 323/3. maddeleri hükümlerine göre tazmin edilir şeklindeki düzenleme karşısında yargılamaya devamla esas hakkında bir karar verilmesi nedeniyle tebliğnamedeki bozma isteyen görüşe iştirak edilmemiştir.” Yarg. 12. CD., 03.02.2015 T., 9373/1835.

⁵³ Bu husus doktrinde de tartışmalıdır: KARAKURT, s. 168; BAKIM, s. 949; AKYÜREK, s. 214; TALAS, s. 212.

tazminata ilişkin genel mahiyetteki CMK m. 141 vd. uyarınca da tazminat istenemeyeceğini söylemek gerekir⁵⁴. Yargıtay'ın kararları da bu yöndedir⁵⁵.

⁵⁴ AKYÜREK, s. 215.

⁵⁵ Kanunun 323/3. maddesinde "Yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddî ve manevî zararlar bu Kanunun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümlerine göre tazmin edilir" hükmüne yer verilmiş ise de, maddede sadece yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi ibarelerine yer verilmiş olması ve maddenin atıfta bulunduğu kapsamda kalan 141. maddenin 1(f) bendinde "Mahkûm olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan veya işlediği suç için kanunda öngörülen cezanın sadece para cezası olması nedeniyle zorunlu olarak bu cezayla cezalandırılan" kişilerin tazminat isteyebilecekleri belirtilmiş olup, **somut olayda davacının (sanığın) tahliye edildiği tarihe kadar ceza infaz kurumunda geçirmiş olduğu sürenin, mahkum olduğu hükümlülük süresini aşmadığının anlaşılması karşısında tebliğnamedeki bozma öneren görüşüne iştirak edilmemiştir.**

Yapılan incelemeye, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, mahkemenin kovuşturma sonuçlarına uygun olarak oluşan kanaat ve takdirine, incelenen dosya kapsamına göre, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141/1. maddesinde "suç soruşturması ve kovuşturması sırasında" gerçekleşen koruma tedbirlerine ilişkin hukuka aykırılıklar yönünden tazminat istenebileceği, somut olayda davacı hükümlü statüsüne geçtikten sonra yapılan yargılamanın yenilenmesi sonucunda hakkında etkin pişmanlık hükümleri uygulanarak verilen sonuç cezaya göre şartla tahliye tarihini aşan hükümlülükte geçen süre yönünden bu kanun hükümlerine göre tazminat

istenemeyeceği gerekçe gösterilerek davanın reddine karar verilmesinde usul ve kanuna aykırı yön bulunmadığından davacı vekilinin temyiz itirazlarının reddiyle, hükmün onanmasına karar verilmiştir. Yarg. 12 CD., 11.1.2016 T., 430/109. Aynı karara düşülen muhalefet şerhindeki ifadeler ise dikkat çekicidir: "Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Verilmesine ilişkin 5271 sayılı CMK'nın 141/1 ve devamı maddelerinde belirtilen şartların davacı yönünden gerçekleşmiştir. Kanunun 323.Maddesinde belirtilen "beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına" kelimelerine takılıp kalmamak gerekir. Kanunun 141/1- f maddesinde " Mahkum olup da gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreleri, hükümlülük sürelerinden fazla olan..." kişilerin tazminat isteyebileceği düzenlenmiştir. Ayrıca dairesimizin şartla tahliyeden fazla cezaevinde kalanlar için tazminat verilmesini öngören (Yargıtay 12.CD, 24.01.2013/24083-1 ve 24.04.2014/832-10020) istikrarlı uygulamaları ile davacının durumu örtüşmektedir. Dolayısıyla talep bu açıdan da

*Yargılamanın Yenilenmesi Sonucunda Beraat veya Ceza Verilmesine Yer
Olmadığı Kararının Verilmesi Halinde Tazminat İstemi*

Ancak bu noktada ikili bir ayırım yapmak suretiyle yukarıda yer verdiğimiz sorunu çözmek isabetli olacaktır. Kişinin ceza infaz kurumunda geçirdiği süre yeniden yargılama sonucunda almış olduğu hükümlülük süresinden fazla ise bir başka ifadeyle yeniden yargılama sonucunda almış olduğu yeni fakat eskisine nazaran daha az olan cezayı kişi zaten infaz kurumunda geçirdiyse ve bu süre aşıldıysa tazminat isteyebilmelidir. Ancak yeniden yargılama sonucu daha az ceza olsa bile ceza infaz kurumundan tahliye edildiği tarihe kadar geçirdiği süre yeniden yargılama sonucunda mahkûm olduğu hükümlülük süresini aşmıyorsa tazminat isteyemeyecektir.

İfade edelim ki, CMK m. 141/1-f uyarınca sanığın gözaltı ve tutuklulukta geçirdiği süreler mahkûm olduğu cezadan fazla ise tazminat hakkı doğmasına rağmen daha fazla bir cezanın infazıyla karşı karşıya kalmış bir kişi açısından tazminat hakkının doğmaması CMK m. 323/3'ün varoluş gerekçesiyle bağdaşmamaktadır⁵⁶. Bu açıdan bir eksiklik söz konusudur. Bu eksikliği Anayasa m. 40/son da yer alan *“kişinin, Resmî görevliler tarafından vaki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır.”* düzenlemesinin tamir edebileceği akla gelse de olması gereken hukuk

değerlendirildiğinde davacı bakımından oluşan zararın giderilmesi gerekir. Kısaca davacının 6216 sayılı Kanununun 45-50.maddeleri gereğince hak arama yolu açık olmakla birlikte, davacının uğradığı haksızlık nedeniyle CMK'nın hükümlerine göre maddi ve manevi zararlarının giderilmesi gerektiğini düşündüğümüzden sayın çoğunluğun tazminat ödemesini kabul etmeyen mahalli mahkeme kararını onaması yönündeki görüşüne katılmıyoruz.”

⁵⁶ AKYÜREK, s. 215; KARAKURT, s. 190.

bakımından açık kanuni bir düzenleme yapılması en isabetli çözümdür⁵⁷. Zira hükümlü burada esasen olması gerekenden daha fazla bir cezanın infazı ile baş başa kalmıştır ve kayıplarının giderilmesi gerekmektedir⁵⁸.

C. Usule İlişkin Şartlar

1. Genel Olarak

CMK'nın 323. maddesinin 3. fıkrasında aynı kanunun 141 ila 144. maddelerine gönderme yapılmaktadır. CMK m. 141 vd. tazminat konusundaki genel prensipleri içermektedir⁵⁹.

İfade edelim ki, CMK m. 323/3 çerçevesinde tazminat hakkı doğan kişinin ayrıca Kanunun 141 vd. da öngörülen esasa ilişkin şartları da sağlaması gerekmez⁶⁰. Aksi bir yorum hem yargılamanın yenilenmesi kurumuyla bağdaşmaz hem de tazminat talebini

⁵⁷ CMK m. 141/1-f hükmü zorlama bir kıyasla burada da uygulanabilir ancak açık kanuni düzenleme gereklidir. Açıklamalar için bkz. AKYÜREK, s. 215. Benzer açıklamalar için bkz. NİŞANCI, s. 244.

⁵⁸ Doktrinde *Nişancı*, daha az ceza verilmesi ile sonuçlanan yeniden yargılama sonucunda verilen kararların tazminata mahal vermemesi durumunun hakkaniyetle uyumlu olmadığı kanaatindedir. Zira hükümlü olması gerekenden daha fazla ceza ile karşı karşıya kalmış, fiilen çekmese bile manevî açıdan bunun ağırlığını hissetmiştir. Bu durumda da adli bir hata vardır ve bunun giderilmesi gerekir. Açıklamalar için bkz. NİŞANCI, s. 244.

⁵⁹ Her ne kadar CMK m. 323/3'te aynı kanunun 141 ila 144. maddelerine atıf yapılsa da zikredilen kanunun 144. maddesinin içeriği dikkate alındığında bu hükmün yargılamanın yenilenmesi nedeniyle tazminat talebi bakımından uygulanma kabiliyeti yoktur. Bu nedenle CMK m. 323/3'ü "CMK'nın 141-143. Maddeleri uygulanır" şeklinde anlamak gerekir. Açıklamalar için bkz. SOYASLAN, Doğan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 6. Baskı, Ankara: 2016, s. 336.

⁶⁰ NİŞANCI, s. 244.

olanaksız kılar⁶¹. Ayrıca her iki hükmün uygulanma evreleri farklıdır. Zira CMK m. 141 vd. suç soruşturması veya kovuşturması sırasında uygulanan koruma tedbirlerinden doğan hukuka aykırılıkların giderilmesine ilişkin tazminat taleplerini içerir iken CMK m. 323/3 ise hüküm kesinleştikten sonraki aşamada oluşacak tazminat talebini düzenlemektedir. Bir başka ifadeyle CMK m. 323/3'ün uygulanacağı hallerde suç soruşturması ve kovuşturması sona ermiş hükmün infaz aşaması başlamış, CMK m. 141 vd. ise henüz daha hüküm verilmemiş olup suç soruşturması veya kovuşturması devam etmektedir. Bu sebeple, zikredilen hükümde CMK m. 141 vd. yapılan atfı sadece usule ilişkin şartların sağlanması bakımından anlamak gerekir⁶².

2. Süre Şartı

CMK'nın 142. maddesinin 1. fıkrasına göre, *“karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her hâlde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabilir.”*⁶³

CMK'nın 323/3. maddesi uyarınca tazminat isteyebilmek için ikinci yargılama sonunda verilen beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının kesinleşmiş olması gerekir. Bu açıdan beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına dair karara ilişkin istinaf-temyiz

⁶¹ İlk yargılamada haksız mahkûmiyet dolayısıyla tazminat hakkı doğan kişi ikinci yargılama bakımından 141 vd bağlamında zarara uğrarsa ilk tazminat hakkından bağımsız ayrı bir tazminata hak kazanır. AKYÜREK, s. 215.

⁶² NİŞANCI, s. 244; AKYÜREK, s. 214.

⁶³ Bu hüküm 21.4.1975 tarih ve 3-5 sayılı İçtihadı Birleştirme kararının kanuna yansıtıldığını göstermektedir. Bkz. YENİSEY/NUHOĞLU, s. 487.

süresinin dolması veya Bölge Adliye Mahkemesi tarafından başvurunun esastan reddine (onama) veyahut Yargıtay tarafından hükmün onanmasına karar verilmesi gerekir ve bu kararların sanığa tebliğinden itibaren süreler işlemeye başlar⁶⁴. Kanunda öngörülen 3 ay ve 1 yıllık süreler hak düşürücü sürelerdir⁶⁵. Bu sebeple işlemeye başladıktan sonra durmaz, kesilmez⁶⁶.

İfade edelim ki, CMK m. 232/6 uyarınca hüküm fıkrasında, 223 üncü maddeye göre verilen kararın ne olduğunun, uygulanan kanun maddelerinin, verilen ceza miktarının, kanun yollarına

⁶⁴ AKYÜREK, s. 215. “5271 Sayılı CMK'nın 141 vd. maddelerinde koruma tedbirleri nedeni ile tazminat davasının açılma koşulları ve süresi düzenlenmiş olup, anılan kanununun 142/1. maddesinde karar veya hükümlerin kesinleştiğinin ilgisine tebliğinden itibaren üç ay ve her halde karar veya hükümlerin kesinleşme tarihini izleyen bir yıl içinde tazminat isteminde bulunulabileceğinin hüküm altına alındığı, tazminat talebinin dayanağı olan Balıkesir 3. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2013/416-329 E-K sayı ve 17/06/2014 tarihli beraat hükmününün davacı (sanık) yönünden temyiz edilmeden 09/09/2014 tarihinde kesinleştiği, hüküm içeriğinde CMK'nın 141/2. ve 232/6. maddelerinde belirtildiği şekilde ilgiliye ayrıntılı olarak tazminat hakkının bulunduğu, başvuru merci ve süresi hatırlatılmadığı dikkate alınarak tazminat davasının 05/02/2015 tarihinde ve CMK'nın 142/1. maddesinde öngörülen 1 yıllık süresi içinde açıldığı gözetilerek yargılamaya devamla esas hakkında bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde davanın reddine karar verilmesi” Yarg. 06.11.2017 T., 8999/8416.

⁶⁵ “..Tazminat davasının kararın kesinleşmesinden itibaren açılmasını öngören CMK'nın 142/1. maddesinde dava açma süresi en fazla kararın kesinleşmesinden itibaren 1 yıllık hak düşürücü süreye bağlanmış olup” Yarg. 12. CD., 14.5.2018 T., 1972/5463. Ayrıca bkz. DONAY, s. 238-239; GÖKCEN-BALCI-ALŞAHİN-ÇAKIR, s. 518; BAYTAR, s. 369.

⁶⁶ “466 sayılı Kanun'un 2. maddesinde yazılı üç ay içinde davanın açılmasını öngören süre, hak düşürücü sürelerdendir, işlemeye başladıktan sonra durmaz; kesilmez, tatili mümkün değildir, mahkemece göz önünde tutulur. Belgeler eklenmeden yapılan başvurular ile dava açılmış sayılamaz ve daha sonra belgelerin eklenmesi suretiyle şartların tamamlanması keyfiyeti, hükmün kesinleşmesinden itibaren üç ay içinde tahakkuk etmediği takdirde, ilk haliyle açılmamış sayılan davayı açılmış hale getirmez” Yarg. 5 CD., 11.7.1972 T., 2999 E., 3346 K.

başvurma ve tazminat isteme olanağının bulunup bulunmadığının⁶⁷, başvuru olanağı varsa süresi ve merciinin tereddüde yer vermeyecek şekilde açıkça gösterilmesi gerekir. Tazminat hakkına ilişkin süre ve istemin yapılacağı merciin açık şekilde ilgiliye bildirilmesi gerekir⁶⁸. Bu bildirim yapılmadığı veya eksik yapıldığı hallerde süre işlemeye başlamaz⁶⁹.

3. Talep Mercii

CMK m. 142/2, 3 uyarınca *“tazminat istemi, zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanır. Tazminat isteminde bulunan kişinin dilekçesine, açık kimlik ve adresini, zarara uğradığı işlemin ve zararın nitelik ve niceliğini kaydetmesi ve bunların belgelerini eklemesi gereklidir.”*

Yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer görülmesi halinde kural olarak yeniden yargılamayı yapacak olan mahkeme ile

⁶⁷ Bu bildirim; *“Devlet işlemlerinde ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır”* şeklinde düzenlenen Anayasanın 40/2. maddesinin bir gereğidir. Açıklamalar için bkz. ÖZBEK/DOĞAN/BACAĞIZ/TEPE, s. 475.

⁶⁸ ÖZTÜRK vd., Ceza Muhakemesi, s. 642; CANOĞLU, s. 138; CENTEL/ZAFER, s. 515; ÖZTÜRK/KAZANCI/GÜLEÇ, s. 352.

⁶⁹ CENTEL/ZAFER, s. 515. Yargıtay’ın bu husustaki kararları istikrar kazanmış vaziyettedir. CANOĞLU, s. 138. *“Somut olayda davacı hakkında verilen beraat kararında CMK’nın 232/6 uyarınca yapılması gereken tazminat isteme hakkına ilişkin bildirim yapılmadığı anlaşıldığından bu açıdan dava dilekçesinin süresinde verildiğinin kabulü gerekir.”* Yargı CGK, 21.12.2010 T., 212-263.

ilk yargılamayı yapan mahkeme aynı olacaktır⁷⁰. Bu sebeple eski hükümlünün oturduğu yerdeki ağır ceza mahkemesi ilk yargılamayı yapmışsa aynı yerdeki bir başka ağır ceza dairesine yoksa en yakın ağır ceza dairesine tazminat talebi dermeyan edilmelidir⁷¹. İlk yargılama, şahsın oturduğu yer ağır ceza mahkemesi tarafından yapılmadıysa tazminat dilekçesi doğrudan oturulan yer ağır ceza mahkemesine sunulmalıdır. Zarara uğrayan kişinin Türkiye’de oturduğu yerin bulunmaması halinde önceki yargılamayı yapan mahkemenin yargı çevresindeki ağır ceza mahkemesinin yetkisini kabul etmek gerekir⁷².

⁷⁰ Burada mülga CMUK’ta olmayan önemli bir değişikliğe işaret etmek gerekir: CMK m.23/3 uyarınca yargılamanın yenilenmesi halinde önceki yargılamada görev almış hâkimin aynı işte görev yapması yasaklanmıştır. ÜNVER-HAKERİ, s. 827. “*Yargılamanın yenilenmesi isteminin kabule değer olup olmadığına ilişkin kararın aynı mahkemece, fakat asıl kararı veren başkan ve üyeler dışındaki hakimlerden oluşturulan heyetçe verilmesi gerekir. Asıl kararı veren heyette başkan olarak görev yapan E.O’nun yargılamanın yenilenmesi isteminin reddine karar veren heyette de görev alması CMK’nın 23/3. maddesine aykırılık oluşturur.*” Yarg. 1. CD., 13.1.2010 T., 2009/10007 E., 2010/4 K. “Alman Mahkemeler Teşkilatı Kanununun yeni 140 a maddesi uyarınca muhakemenin yenilenmesi muhakemesinde yetkili mahkeme, verdiği son karara karşı muhakemenin yenilenmesi talep edilen mahkemeden başka ancak o mahkeme ile aynı madde itibarıyla yetkiye sahip bir mahkemedir.” Bkz. GRAUHAN, Hans Firedrich, Deutsche Richterzeitung(DRZ), Alman Ceza Muhakemesi Kanununda 1975 yılında Yapılan Değişiklikler, (Ter: Feridun Yenisey), s. 383.

⁷¹ AKYÜREK, s. 215; NİŞANCI, s. 244; GÜNAY, Erhan, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat ve Hâkimlerin Hukuki Sorumluluğu (Tazminat) Davaları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Nisan 2018, s. 36. Uygulamamız da bu şekildedir: “*aynı Kanununun 142. maddesinin 2. fıkrasında ise koruma nedeniyle tazminat davalarının zarara uğrayanın oturduğu yer ağır ceza mahkemesinde ve eğer o yer ağır ceza mahkemesi tazminat konusu işlemle ilişkili ise ve aynı yerde başka bir ağır ceza dairesi yoksa en yakın yer ağır ceza mahkemesinde karara bağlanacağı belirtildiği dikkate alınarak görevsizlik kararı verilmesi gerekirken, yargılamaya devamla yazılı şekilde karar verilmesi*” Yarg. 12 CD., 21.11.2016 T., 11874/12890.

⁷² ÖZTÜRK/KAZANCI/GÜLEÇ, s. 355. Müellifler bu ihtimalde ayrıca CMK’nın 13. maddesinin de kıyasen uygulanacağı kanaatinde dirler. Buna göre kişinin en son

İstem yetkili ağır ceza mahkemesine sunulduktan sonra CMK m. 142/4 uyarınca, mahkeme varsa eksikliklerin bir ay içinde giderilmesini ister. Eğer bu eksiklikler süresinde giderilmezse, tazminat istemi itiraz yolu açık olmak üzere reddedilir.

4. Yargılama Usulü

CMK'nın 142. maddesinin 5. fıkrasına göre "*mahkeme, dosyayı inceledikten sonra yeterliliğini belirlediği dilekçe ve eki belgelerin bir örneğini Devlet Hazinesinin kendi yargı çevresindeki temsilcisine tebliğ ederek, varsa beyan ve itirazlarını on beş gün içinde yazılı olarak bildirmesini ister.*"⁷³ Mahkeme tazminatın belirlenmesi için gerekli olan araştırmaları yapmaya veya hâkimlerden birine yaptırmaya yetkilidir⁷⁴.

oturduğu yer belirlenemiyorsa ilk usul işleminin yapıldığı yer mahkemesinin yetkili kabul edilmesi mümkündür. ÖZTÜRK/KAZANCI/GÜLEÇ, s. 355.

⁷³ Yargıtay bu düzenlemelere muhalefet edilmesini bozma sebebi yapmaktadır. "5271 Sayılı CMK'nın 142. maddesinin 5. fıkrasındaki; 'Mahkeme, dosyayı inceledikten sonra yeterliliğini belirlediği dilekçe ve eki belgelerin bir örneğini Devlet Hazinesinin kendi yargı çevresindeki temsilcisine tebliğ ederek, varsa beyan ve itirazlarını onbeş gün içinde yazılı olarak bildirmesini ister.', 7. fıkrasındaki; 'Mahkeme, kararını duruşmalı olarak verir. İstemde bulunan ile Hazine temsilcisi, açıklamalı çağrı kâğıdı tebliğine rağmen gelmezlerse, yokluklarında karar verilebilir.' şeklindeki düzenlemelere muhalefet edilerek, davalı vekiline dava dilekçesinin tebliğ edilmesi ve taraflar adına açıklamalı çağrı kağıdı çıkarılarak, kararın duruşmalı olarak verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi." Yarg. 12. CD., 02.04.2018 T., 9614/3772.

⁷⁴ Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davalarındaki boşluklar HMK'daki hükümlerin uygulanması suretiyle doldurulmaya çalışılmıştır. Ancak bu yanlış bir düşüncedir zira öncelikle CMK'nın uygulanması gerekmektedir. CANOĞLU, s. 160. Tazminat davalarında hakim tarafların ileri sürdükleri hukuki nedenlerle bağlı olmayıp, olaylara uygulanacak hukuk kurallarını kendiliğinden belirlemek zorundadır. Bkz. YENİSEY/NUHOĞLU, s. 496.

Tazminat kararının CMK m. 142/7 uyarınca duruşmalı olarak verilmesi gerekir⁷⁵. Bir başka ifadeyle tazminat isteminde bulunan hükümlü ile hazine temsilcinin de katılımıyla karar verilmesi gerekir⁷⁶. “*Ancak istemde bulunan ile Hazine temsilcisi, açıklamalı çağrı kâğıdı tebliğine rağmen gelmezlerse, yokluklarında karar verilebilir.*”

Verilen karara ilişkin, Kanunda öngörülen özel hüküm nedeniyle (m. 142/8) istinaf yoluna başvurulabilir; inceleme öncelikle ve ivedilikle yapılır.

Hazine zararına yol açan mükerrer davalara dair ödemelerin önlenmesinin temini ve kamu kaynaklarının etkili, verimli ve hukuka uygun kullanılması bakımından, Yargıtay aynı konu ve içeriğe dayalı olarak birden fazla açılmış tazminat davasının olup olmadığının araştırma konusu yapılmamasını bozma sebebi yapmaktadır⁷⁷.

CMK'nın 143. maddesinin 1. fıkrası gereğince ikinci yargılama sonucu beraat ettiği için tazminata hak kazanan birisi aleyhine yargılama yenilenip, beraat kararı kaldırılıp, tekrar mahkum edilirse ödenmiş olan tazminat Cumhuriyet savcısının yazılı istemi ile

⁷⁵ ÖZTÜRK/KAZANCI/GÜLEÇ, s. 356. “*kararın duruşmalı olarak verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde karar verilmesi.*” Yarg. 12. CD., 02.04.2018 T., 9614/3772.

⁷⁶ ÖZTÜRK/KAZANCI/GÜLEÇ, s. 355. Yazarlar dava dilekçesi ve eklerinin tebliğ edileceği kişinin Hazine temsilcisi değil, Cumhuriyet savcısı olması gerektiği kanaatindedirler. Devletin zarar görmemesi için çaba gösterecek olan mercii Hazine değil Cumhuriyet savcılığıdır. Bkz. aynı eser s. 355. Ayrıca bkz. CANOĞLU, s. 159 vd; AKYÜREK, s. 216.

⁷⁷ Karar için bkz. Yarg. 12. CD., 02.04.2018 T., 9614/3772. www.kazancı.com.tr (e.t.28.1.2019)

aynı ağır ceza mahkemesinden alacağı karar üzerine geri alınır⁷⁸. Ancak ikinci yargılama sonucu ceza verilmesine yer olmadığına karar verildiği için tazminata hak kazanan kişi aleyhine yargılama yenilense ve mahkûm edilse, ödenmiş olan tazminat geri istenemez⁷⁹. Zira kanun lafzında sadece beraat kararı kaldırılıp mahkum edilen kişilerden tazminatın geri alınacağı yazılı olup, bu istisnai hüküm kıyas yoluyla genişletilemez.

5. Tazminat İsteyebilecek Olan Kişiler

CMK m. 323/3 uyarınca, ölmüş bir kişi için de tazminat istenip istenemeyeceği, kişinin mutlaka hayatta olmasının gerekip gerekmediği meselesi tartışmalı bir başka konudur. Zira bu hususta ne CMK m. 323'te ne de CMK m. 141'de açık bir hüküm bulunmamaktadır⁸⁰.

Yargılamanın yenilenmesi kanun yoluna baktığımızda; CMK'nın 313. maddesi uyarınca hükmün infaz edilmiş olması veya hükümlünün ölümü, yargılamanın yenilenmesi istemine engel olmaz⁸¹. Ölenin eşi, üstsoyu, altsoyu, kardeşleri yargılamanın

⁷⁸ AKYÜREK, s. 216. "Geri alma halinde Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümleri caridir. Bu kararlara karşı itiraz edilebilir. Geri isteme şartı gerçekleştiğinde Cumhuriyet savcısı Hazine temsilcisinin istemini beklemeden talepte bulunmalıdır." Açıklamalar için bkz. YENİSEY/NUHOĞLU, s. 498.

⁷⁹ AKYÜREK, s. 216.

⁸⁰ CANOĞLU, s. 144.

⁸¹ Veciz ifadeler dikkat çekici: "Hicap ölümden sonra da yaşar, bu sebeple ölen hükümlünün itibarının iadesi mümkün olmalıdır. Bu fikir doğrudur ve gerek felsefecinin, gerek devlet adamının tasvibine mazhar olmalıdır. Bir insan ölse dahi ondan daima bir şeyler kalacağını ilan etmek kanunlar için bir şereftir." SOTGIU, G., La Revisione Dei Giudicati Penali, Roma 1933, s. 21, (zikreden: EREM, s. 11).

yenilenmesi isteminde bulunabilirler⁸². Hatta bu kişilerin yokluğu hâlinde, Adalet Bakanı da yargılamanın yenilenmesi isteminde bulunabilir.

Doktrinde bazı görüşler⁸³, CMK m. 323/3 düzenlemesinin yalnızca hükümlünün uğradığı zararların giderilmesine yönelik bir düzenleme olduğu bu sebepten hükümlünün ölümü halinde diğer kişilerin örneğin eşi, alt ve üst soyunun tazminat isteme hakkının olmadığı yönündedir. Bu tazminat düzenlemesiyle sadece haksız olarak bir cezanın infazına maruz kalan kimselerin zararlarının giderilmesi hedeflenmektedir. Bu durumda doğrudan maddi ve manevi zarara uğrayan tek kişi cezaya katlanmak zorunda kalan hükümlüdür⁸⁴.

İfade edelim ki, CMK m. 323/3 dolayısıyla tazminat davası açma hakkı kural olarak haksız bir cezanın infazıyla karşı karşıya kalan kişiye getirilmiş bir imkan olsa da, kişinin ölmeden önce dava açması veya dava açma iradesini açıkça ortaya koyması durumunda bu hak mirasçılara da geçebilir, mirasçılar bu şartlarda açılmış bir

⁸² ÖZTÜRK vd., *Ceza Muhakemesi*, s. 753. “Bu kimselerin hükümlünün yalnız lehine muhakemenin yenilenmesini isteyebilecekleri aşıkardır.” için bkz. EREM, s. 13.

⁸³ KARAKURT, s. 191; AKYÜREK, s. 218.

⁸⁴ KARAKURT, s. 191. Doktrinde *Akyürek*, “*tıpkı Fransa’da olduğu gibi hatalı olarak verilen mahkûmiyet hükmünden dolayı zarara uğrayan üçüncü kişilerin de esasen tazminat hakkının bulunması gerekir*” görüşündedir. Ayrıca İtalya, İspanya ve İrlanda da olduğu gibi hükümlünün ölmüş yakınlarının da tazminat isteme hakları bulunmalıdır. Açıklamalar ve çeşitli ülkelerden örnekler için bkz. EREM, s. 45; AKYÜREK, s. 218.

davaya devam edebilir⁸⁵. Bu durumda tazminat davasını takip etme hakkı mirasçılara geçmektedir⁸⁶. Kişinin tazminat davasını açtıktan sonra ölmesi halinde mahkeme, mirasçılara davadan haberdar olabilmeleri ve kaldığı yerden davaya devam edebilmeleri amacıyla tebligat yapmak zorundadır. Mirasçılar davaya katılırlarsa davaya kaldığı yerden devam edilecektir⁸⁷.

6. Tazminatın Kapsamı

CMK m. 323/3'ün atıf yaptığı aynı Kanunun 141. maddesine göre kişiler maddi ve manevi her türlü zararlarını Devletten isteyebilirler. CMK m. 142/6 gereğince tazminat miktarı belirlenirken tazminat hukukunun genel prensiplerinin⁸⁸ dikkate alınması

⁸⁵ÖZTÜRK vd., Ceza Muhakemesi, s. 589. Uygulamamız da bu yönde gelişmiştir. *“Davacıların tazminat talebinin kısmen kabulüne ilişkin hüküm, davacılar vekili ve davalı vekili tarafından temyiz edilmekle, dosya incelenerek gereği düşünüldü; Yapılan incelemeye, toplanıp karar yerinde gösterilen delillere, incelenen dosya kapsamına göre, davacılar vekilinin tüm temyiz itirazları ile davalı vekilinin sair temyiz itirazlarının reddine, ancak; Davanın 5271 sayılı CMK'nın 141. maddesinde düzenlenen koruma tedbirlerine dayalı tazminat davası niteliğinde bulunduğu, koruma tedbirleri nedeniyle dava açma hakkının kural olarak zarar görene ait olduğu, bu hakkın ancak zarar görenin ölmeden önce dava açması veya dava açma iradesini açıkça izhar etmesi durumunda mirasçılara intikal edeceği, mirasçıların bu şartlarda açılmış davaya devam edebilecekleri veya dava açabileceklerinin kabulü gerekir.”* Yarg. 12 CD., 22.10.2018 T., 2018/4190 E., 2018/9992 K. Yargıtay'ın eski tarihli kararları da bu yöndedir: *“Ölümü ile davanın ve bir hukuki münasebetin süjesi olabilme ehliyeti yok olmuş bulunan davacının ölümünden önce 466 sayılı Kanun gereğince usulen dava ikamesi ile doğmuş bulunan usul hukuku münasebetine mirasçıları halef olurlar.”* (Yarg., 1. CD, 13.5.1991 T., 1274/1262).

⁸⁶ CANOĞLU, s. 145. Bu durumda davacının aile nüfus kayıt örneği getirilerek mirasçıların tespit edilmesi ve haberdar edilmeleri gerekir. CANOĞLU, s. 145.

⁸⁷ GÜNAY, s. 21.

⁸⁸ Tazminat miktarı belirlenirken tazminat hukukunun genel prensiplerinin dikkate alınıyor olması ancak karşılığında tazminatın hukuk mahkemesince değil de bir

gerekecektir⁸⁹. Yargıtay uygulamasına göre tazminat miktarı belirlenirken HMK m. 26 uyarınca taleple bağıllık ilkesi gereğince hareket etmek gerekir ve talep edilen miktarı geçmeyecek şekilde tazminata karar verilebilir⁹⁰. Ayrıca tazminata ek olarak yasal faiz istendiği ancak bunun açıkça hangi tarihten itibaren istendiğinin anlaşılabilmesi durumunda dava tarihinden itibaren yasal faiz işletilmekte ve bu yönde karar verilmektedir⁹¹. Dava dilekçesinde yer almayan faiz talebi sonradan ıslah beyanı ile dermeyan edilebilir

ceza mahkemesince belirlenmesi bir çelişki gibidir. Zira tazminat hukukunda uzman olan hukuk mahkemeleridir ceza mahkemesi değildir. Açıklamalar için bkz. AKYÜREK, s. 216. Koruma tedbirlerine muhatap olmak dolayısıyla mağdur olmuş kişilerin zararlarının tazmini aslında bir özel hukuk sorunudur. Ancak bu mağduriyetin bir ceza muhakemesi ile ilgili ortaya çıkması ve konunun önemi dolayısıyla bu hususta yargılama yapma ve tazminata hükmetme yetkisi ceza mahkemesine aittir. Açıklamalar için bkz. ŞAHİN/ GÖKTÜRK, s. 390.

⁸⁹ Tazminat belirlenirken hem ceza muhakemesi hem de tazminat hukukunun genel prensiplerinin dikkate alınması gerekmektedir. Bkz, CENTEL/ZAFER, s. 481; İSTE, s. 4.

⁹⁰ “..Dava; davacı suç soruşturması nedeni ile hayvanlarına el konulduğunu, atılı suç nedeni ile kovuşturmayla yer olmadığına karar verildiğini belirterek CMK'nın 141. vd. maddeleri gereğince maddi tazminat isteminde bulunmuştur. Dava dilekçesinde el koymaya konu olan hayvanların 24.000 TL'ye satın alındığının belirtilmesi ve davacının dosyaya yansıyan bundan başka ticari bir zararının olmadığına anlaşılması karşısında, HMK'nın 26. maddesinde düzenlenen “taleple bağıllık” kuralı uyarınca talep edilen miktarı geçmeyecek şekilde maddi tazminata hükmedilmesi gerekirken, talepten fazla olarak 48.115 TL maddi tazminata hükmedilmesi bozma nedenidir”. Yarg 12 CD, 8.6.2016, 9866/9713.

⁹¹ “...davacı tarafça açıkça tarih belirtmeden faiz talebinde bulunulduğu dikkate alınarak hükmolunan tazminat miktarlarına dava tarihi olan 06.05.2010 tarihinden itibaren yasal faize hükmolunması gerektiğinin gözetilmemesi” Yarg. 12 CD, 3.10.2016, 6758/11524. İfade edelim ki Yargıtay'ın bu hususta çelişkili kararları da vardır. “hazineye ödenen 52.000 TL nin beraat kararı sonrasında davacıya iade edilip edilmediği araştırılıp, iade edilmemiş ise bu miktarın ve ödeme ile iade arasında işleyecek kanuni faizin de maddi tazminat kapsamında hüküm altına alınması gerektiği gözetilmeden” Yarg. 12 CD., 09.04.2018 T., 11358/4127.

*Yargılamanın Yenilenmesi Sonucunda Beraat veya Ceza Verilmesine Yer
Olmadığı Kararının Verilmesi Halinde Tazminat İstemi*

ancak ıslah talebinin davalı idareye bildirilmemesi bozma sebebi teşkil edecektir⁹².

Tazminat belirlenirken tazminat hukukunun genel prensiplerinin dikkate alınacak olması ancak bu miktarın hukuk mahkemelerince değil de ceza mahkemesince belirlenmesi hususu bir takım tartışmalara sebebiyet vermiştir.

Nitekim Anayasa Mahkemesi, bu davaların tazminat konusunda uzman olmayan ve farklı bir usul uygulayan ağır ceza mahkemelerince görülmesinin anayasaya aykırı olduğu savıyla, CMK m. 142/2 hükmünün iptali istemiyle kendisine yapılan itiraz başvurusunda “hukuk devletinde yasa koyucu, mahkemelerin kuruluş, görev ve yetkilerinin, işleyişinin ve yargılama usullerinin belirlenmesi konusunda yasama yetkisini kullanırken, Anayasa'nın ve hukukun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla takdir yetkisine sahip olduğu, tedbir niteliğindeki uygulamalar nedeniyle tazminat isteminin hangi mahkemede görüleceğinin belirlenmesi yasama organına ait takdir yetkisi içinde kaldığı” gerekçesiyle kuralın, Anayasa'ya aykırı olmadığına oy birliğiyle karar vermiştir⁹³.

10.3.2016 tarih ve 6684 sayılı Yasa ile uygun bulduğumuz İHAS Ek 7 No'lu Protokolün 3. maddesi uyarınca; bir suç nedeniyle

⁹² “..Davacının dava dilekçesinde yer almayan, gözaltına alınma tarihinden itibaren faize hükmolunması taleplerine ilişkin ıslah beyanının davalı tarafa bildirilmesi gerektiği gözetilmeksizin, yargılamaya devamla hüküm tesis edilmesi,” Yarg. 12. CD., 02.04.2018 T., 9614/3772.

⁹³ Anayasa Mahkemesi Kararı, 25.2.2010 T., 2008/38 E., 2010/39 K. RG Sayı: 27585, RG Tarih: 18.05.2010.
<http://www.anayasa.gov.tr/icsayfalar/kararlar/kbb.html> (e.t. 25.01.2019)

mahkûm edilmiş olan kişinin sonradan ortaya çıkan delillerle haksız yere mahkûm edildiğinin ortaya çıkması halinde eğer bu delilin açıklanmamış olmasında kişinin kısmen veya tamamen bir kusuru yoksa tazminat isteme hakkı vardır⁹⁴. Örneğin, sanık kendi lehine olan bir tanık beyanını kasti olarak mahkemeden gizlese ve yargılama sonucunda mahkûm olsa; hüküm kesinleştikten sonra gizlediği bu delili dermeyan ederek yenileme talebinde bulursa ve yapılan yeniden yargılama sonucunda beraat etse tazminat talebinde bulunamayacaktır. Çünkü yargılamanın yenilenmesine kasten yol açmış bir kimse açısından tazminat istemi söz konusu olmayacaktır⁹⁵. Yargılamanın yenilenmesine sebep olan delilin mahkemeden gizlenmesinde kasti bir hareketi olmayan, taksiri bulunan kişi ise tazminat isteyebilmekle birlikte bu durum tazminat miktarı belirlenirken göz önünde tutulur⁹⁶.

CMK m. 323/3 uyarınca istenecek olan maddi zararı, haksız yere mahkum olup da cezası kısmen veya tamamen infaz edilmiş olan kişinin bedenen ya da malen uğradığı mali kayıp oluşturur⁹⁷. Davacı

⁹⁴ Doktrinde hâkim görüş de bu yöndedir: EREM, s. 48; AKYÜREK, s. 217; ÖZTÜRK/KAZANCI/GÜLEÇ, s. 358.

⁹⁵ EREM, s. 47-48; NİŞANCI, s. 245; UNGAN, Abdulkadir, Haksız fiil Tazminatı ile Koruma Tedbirlerine Aykırılıktan Doğan Tazminat, Seçkin Yayıncılık, Aralık 2017, s. 111

⁹⁶ “Hükümlünün hukukun kabul ettiği ölçüde kusurlu olması halinde tazminatın tenzili gerekir” için EREM, s. 48. Ayrıca bkz. AKYÜREK, s. 217. Tazminat hukukunun genel prensiplerinin göz önüne alınacağından veçhile hatalı hükme mahkûmun kendisinin neden olması halinde müterafik kusur değerlendirmesi yapılacak ve miktar bu nispette belirlenecektir. Açıklamalar için bkz. TALAS, s. 211.

⁹⁷ “davacının, mahkûmiyet hükmü nedeniyle memuriyetinin sona erdirildiğinin belirtildiği ve dosya içeriğine göre de davacının daha sonradan tekrar göreve

tarafından Hazineye ödenen adli para cezası da maddi tazminat kapsamındadır⁹⁸. Yoksun kalınan kazancın yanı sıra haksız eylem ve işlemin sebep olduğu giderler de maddi zarar dâhilindedir⁹⁹.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 10.11.2015 tarih ve 12-123/380 sayılı kararı maddi zararın tespiti bakımından önemli değerlendirmeler içerdiğinden burada aktarmayı uygun buluyoruz: *“Koruma tedbirleri nedeniyle tazminat davalarında karşılanması gereken maddi zarar; malvarlığının aktif değerlerinde meydana gelen azalma veya pasifinde, başka bir anlatımla borçlarında artma şeklinde oluşabilir. Maddi tazminatın esasını oluşturan malvarlığında meydana gelen azalma veya gelir kaybının tespitinde objektif ölçü ve belgelere dayanılmalı, kişinin gözaltına alınması ya*

başladığının anlaşıldığı dikkate alındığında, Davacının mahkûmiyet hükmünün infazı nedeniyle 07.06.2013 – 15.07.2013 tarihleri arasında cezaevinde bulunması nedeniyle maaşında kesinti yapıp yapılmadığı, kesinti yapılmış olması halinde toplam ne kadar kesinti yapıldığı ve yapılan bu kesinti ile mahkûmiyet hükmü nedeniyle memuriyetten çıkarıldığının tespiti halinde davacının memuriyetten çıkarılıp tekrar göreve başladığı süreçte kendisine ödenmeyen maaşlarının daha sonradan kendisine ödenip ödenmediği ilgili kurumdan sorulup...” Yarg. 12. CD., 14.11.2016 T., 12125/12689. Ayrıca bkz. CENTEL/ZAFER, s. 514.

⁹⁸ *“5271 sayılı CMK'nın 323/3 maddesindeki, yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, önceki mahkûmiyet kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddî ve manevî zararlar bu Kanunun 141 ile 144 üncü maddeleri hükümlerine göre tazmin edileceğine ilişkin düzenleme dikkate alınarak, davacı tarafından hazineye ödenen 52.000 TL nin beraat kararı sonrasında davacıya iade edilip edilmediği araştırılıp, iade edilmemiş ise bu miktarın ve ödeme ile iade arasında işleyecek kanuni faizin de maddi tazminat kapsamında hüküm altına alınması gerektiği gözetilmeden..”* Yarg. 12 CD., 09.04.2018 T., 11358/4127; *“ödenen adli para cezasının davacıya iade edilmemiş olduğunun tespit edilmesi durumunda maddi tazminat kapsamında davacıya ödenmesi gerektiğinin gözetilmemesi,”* Yarg. 12. CD., 14.11.2016 T., 12125/12689.

⁹⁹ CENTEL/ZAFER, s. 514.

da tutuklanmasından önceki işine bakılmalıdır. Davacı işçi ya da memursa çalıştığı yerden, serbest meslek çalışanı ise ilgili meslek kuruluşundan sorulup, vergi kayıtları da incelenerek, sağlık durumu, çalıştığı işin niteliği, hafta sonu, dini ve milli bayramlarda çalışıp çalışmadığı araştırılıp sonucuna göre gerekirse bilirkişi marifetiyle maddi kaybı hesaplanmalıdır. Herhangi bir işte çalışmayan kişilere verilecek maddi tazminatın hesaplanmasında göz önünde bulundurulmalı, serbest meslek sahibi olanların ne kadar kazanç elde ettikleri vergi dairesi veya ilgili meslek kuruluşundan sorulmalı, belli bir işyerinde çalışmayan, dolayısıyla aldıkları ücret ya da maaşı belirli olmayan kişilerin ise tarım veya sanayide çalışıp çalışmadıkları araştırılıp, bu alandaki asgari ücret üzerinden tazminat hesaplanmalıdır. Maddi tazminat ile davacıların malvarlığında meydana gelen somut bir azalma ya da kazanç kaybı, ödedikleri avukatlık ücreti gibi masrafların karşılanması amaçlanır.”

Yargıtay 12. Ceza Dairesi bir kararında; ceza davasında ödenmeyen vekalet ücretinin maddi tazminat kapsamında dava konusu edilemeyeceğini belirtmiş ve yargılamanın yenilenmesi sonucu beraatine hükmedilen davacının kendisini vekil ile temsil ettirdiği gerekçesiyle vekalet ücretinin maddi tazminat kapsamında hüküm altına alınmasını isabetsiz bulmuştur¹⁰⁰.

¹⁰⁰ “29/05/1957 tarih ve 4-16 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararında da belirtildiği üzere, vekalet ücreti, yargılama giderleri kapsamında olup, bu hakkın asıl davadan bağımsız olarak dava konusu yapılamayacağı ancak ait olduğu davada hüküm altına alınması gereken ve ilgili davada temyizden incelenebilecek

*Yargılamanın Yenilenmesi Sonucunda Beraat veya Ceza Verilmesine Yer
Olmadığı Kararının Verilmesi Halinde Tazminat İstemi*

Tazmini istenebilecek olan bir diğer zarar türü ise manevi zarardır. Manevi zarar mahkum olup cezası kısmen veya tamamen infaz edilmiş olan kişinin sosyal çevresinde itibarının sarsılması, haksız yere özgürlüğünden yoksun kalması sebebiyle duyulan elem, ıstırap ve ruhsal problemlerin bir ölçüde giderilmesini amaçlar¹⁰¹. Manevi tazminatın belirlenmesinde ise nesnel bir ölçüt olmamakla birlikte, davacının sosyal ve ekonomik durumu, üzerine atılı suçun niteliği (tutuklanmasına neden olan olayın cereyan tarzı, tutuklu kaldığı süre) ve benzeri hususlar ile tazminat davasının kesinleşeceği tarihe kadar davacının elde edeceği parasal değer dikkate alınıp, hak ve nefaset ilkelerine uygun makul bir miktar tespit edilir¹⁰².

haklardan olduğundan, ceza davasında ödenmeyen vekalet ücretinin, maddi tazminat kapsamında ayrıca dava konusu edilemeyeceğinin belirtilmiş olması karşısında, tazminat talebinin dayanağı olan ceza dava dosyasında, yargılamanın yenilenmesi sonucu beraatine hükmedilen davacının kendisini vekil ile temsil ettirdiği gerekçesiyle "1.000" TL vekalet ücretinin maddi tazminat kapsamında hüküm altına alınması, isabetsiz olup..” Yarg. 12 CD, 16.2.2015, 6659/2665. Aynı yönde bkz. Yarg. 12 CD., 08.10.2018 T., 4954/9327.

¹⁰¹ Yarg. CGK, 10.11.2015 T., 12-123/380; Yarg. CGK, 17.3.2009 T., 193/60. CENTEL/ZAFER, s. 514; Yarg. 12. CD., 12.11.2018 T., 4376/10609. <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (e.t. 25.01.2019). Ayrıca bkz. RUDSTEIN, David S., Double Jeopardy and the Fraudulently-Obtained Acquittal, 60 Mo. L. Rev. 607 (1995), s. 646.

¹⁰² Bkz. Yarg. 12. CD. 13.6.2016 tarih ve 5161/9967 sayılı kararı. Benzer yönde, “manevi tazminat miktarı belirlenirken objektif bir kriter olmamakla birlikte, hükmedilecek manevi tazminatın davacının sosyal ve ekonomik durumu, üzerine atılı suçun niteliği, gözaltına alınmasına neden olan olayın cereyan tarzı, tutuklu kaldığı süre, gözaltına alınma tarihinden itibaren faize hükmedilmesi suretiyle tazminat davasının kesinleştiği tarihe kadar davacının elde edeceği parasal değer ve benzeri hususlar da gözetilmek suretiyle, hakkaniyet ölçüsünü aşmayacak bir şekilde, hak ve nefaset kurallarına uygun makul bir miktar olarak tayin ve tespiti gerekirken, 45 gün süreyle tutuklanan davacı için hükmedilen manevi tazminat

Manevi zararın haiz olduğu nitelik gereği somut şekilde belgelendirilebilmesi mümkün değildir. Ancak CMK m. 142/3 uyarınca, maddi zarara ve zararın miktarına ilişkin bilgi ve belgelerin dilekçeye eklenmesi gerekir. Eklenen bilgi ve belgelerin eksikliği halinde bunun bir ay içinde giderimi istenir aksi halde talep itiraz yolu açık olmak üzere reddedilir (m. 142/4).

01/02/2018 tarih ve 7078 sayılı Kanun'un 139. maddesi ile değişik CMK'nın 142. maddesinin 10. fıkrası¹⁰³ uyarınca tazminata ilişkin mahkeme kararları kesinleşmeden ve idari başvuru süreci¹⁰⁴ tamamlanmadan icra takibine konulamayacaktır. Karar kesinleştikten sonra tazminat ve vekalet ücretinin¹⁰⁵ tahsili için banka hesap numarası

miktarının bu ölçütlere uymayıp az tayini" (Yarg. 12. CD, 1.6.2016 T., 11419/9303).

¹⁰³ (Ek: 15/8/2017-KHK-694/144 m.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/139 m.) Tazminata ilişkin mahkeme kararları, kesinleşmeden ve idari başvuru süreci tamamlanmadan icra takibine konulamaz. Kesinleşen mahkeme kararında hükmedilen tazminat ile vekâlet ücreti, davacı veya vekilinin davalı idareye yazılı şekilde bildireceği banka hesap numarasına, bu bildirim yapıldığı tarihten itibaren otuz gün içinde ödenir. Bu süre içinde ödeme yapılmaması halinde, karar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.

¹⁰⁴ Tazminat kararına ilişkin mahkeme kararı kesinleştikten sonra hükmedilen tazminatın ve vekalet ücretinin davacıya ödenebilmesi için banka hesap numarasının davalı idareye yazılı şekilde bildirilmesi gerekir. Bu bildirim yapıldığı tarihten itibaren idarece otuz gün içinde davacıya ödeme yapılacaktır. Bu süre geçmesine rağmen ödeme yapılmazsa karar icra hukuku esasları uyarınca infaz olunacaktır. Tüketilmesi gereken idari başvuru süreci budur.

¹⁰⁵ (Ek: 15/8/2017-KHK-694/144 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7078/139 md.) Tazminat davaları nedeniyle Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince hesaplanan nisbi avukatlık ücreti ödenir. Ancak, ödenecek miktar Tarifede sulh ceza hâkimliklerinde takip edilen işler için belirlenen maktu ücretten az, ağır ceza mahkemelerinde takip edilen davalar için belirlenen maktu ücretten fazla olamaz.

ile birlikte idareye başvurulacak, otuz gün içinde idarece ödeme gerçekleştirilmezse icra takibine başlanabilecektir¹⁰⁶.

SONUÇ

Ceza muhakemesi hukukunda yer alan yargılamanın yenilenmesi olağanüstü kanun yolları arasında yer alıp kesin hükümdeki adli hataların ortadan kaldırılıp, maddi gerçeğin doğru şekilde ortaya çıkmasını hedefler. Adli hatanın kaldırılıp yeni hükmün tesis edilmesiyle her ne kadar adalet sağlanmaya çalışılsa da hatalı verilmiş eski hükmün infazından dolayı kişi maddi ve/veya manevi kayıplara uğramış olabilir. Modern hukuk devletinin gerçekleşmesi adına sadece eski hükmün kaldırılmasıyla yetinilmeyip yanı sıra oluşan zararların da giderilmesinin sağlanması önemli bir kazanımdır.

Mülga CMUK'ta ve 466 sayılı Kanun'da bulunmayan bir hal ve önemli bir yenilik olarak yargılamanın yenilenmesi sonucunda mahkumiyet hükmünün kaldırılıp, kişi hakkında beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığına karar verilmesi halinde tazminat istenebileceği hususu CMK m. 323/3'te hüküm altına alınmıştır. Ayrıca ifade edelim ki, bu düzenleme sayesinde tarafı olduğumuz uluslararası düzenlemelerden hem İHAS 7 No'lu Ek Protokol'ün hem de Kişisel ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesinin gerekleri yerine getirilmiş durumdadır. İlgili Kanun hükmüne göre (m. 323/3); *“yargılamanın yenilenmesi sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararının verilmesi halinde, önceki mahkûmiyet*

¹⁰⁶ UNGAN, s. 164.

kararının tamamen veya kısmen infaz edilmesi dolayısıyla kişinin uğradığı maddî ve manevî zararlar bu Kanununun 141 ilâ 144 üncü maddeleri hükümlerine göre tazmin edilir.”

CMK m. 323/3 uyarınca tazminat talebinin mahkemelerce kabul edilebilmesi için gereken şartlardan bir tanesi verilen ilk hükmün mahkûmiyet olması gerekliliğidir. Ayrıca bu mahkumiyet hükmünün kısmen veya tamamen infaz edilmesi de gerekmekte olup, henüz infaz başlamadan yargılama yenilenmiş ise tazminat talebi söz konusu olmayacaktır. İnfaza başlanmış olması yeterli olup, infazın tamamlanması gerekli değildir. TCK m. 45 gereğince “*suç karşılığında uygulanacak yaptırım olarak cezalar, hapis ve adlî para cezaları*” olduğuna göre, mahkumiyet hükmünden kast olunan yalnızca hapis cezasına mahkumiyeti olmayıp, adli para cezası mahkumiyetinin kısmen veya tamamen infazı halinde de tazminat istenebilecektir.

Önemli bir diğer şart ise yargılamanın yenilenmesi sonucunda verilen yeni hükmün ya beraat ya da ceza verilmesine yer olmadığına dair karar olması şartıdır. Yargıtay bu şartı oldukça sıkı yorumlamakta ve verilen yeni kararın bu iki karar türü dışında bir karar olması halinde tazminat talep edilemeyeceğine hükmetmektedir.

Yeniden yargılama sonucunda daha az ceza alan kişi açısından tazminat hakkının söz konusu olup olamayacağı doktrin ve uygulamada tartışmalıdır: Yeniden yargılama sonucu verilen yeni hüküm eskisine nazaran az ceza içeriyorsa ve kişi bu süreyi zaten

*Yargılamanın Yenilenmesi Sonucunda Beraat veya Ceza Verilmesine Yer
Olmadığı Kararının Verilmesi Halinde Tazminat İstemi*

infaz kurumunda hükümlü olarak geçirdiyse, aşılan süre bakımından tazminat talebi kabul edilmelidir. Zira, CMK m. 141/1-f mahkum olup gözaltı ve tutuklulukta geçirilen sürelerin hükümlülük süresinden fazla olması halinde tazminat talebine cevaz veriyorsa, hükümlü olarak fazladan yatılan süreden doğan zararın da tazminatla giderilmesi gerekir.

Doktrinde bir görüş; açık bir düzenleme olmasa da CMK m. 141/1-f hükmünün burada kıyasen uygulanmasında bir sakınca olmadığı, ceza muhakemesi hukukunda kıyasın kural olarak mümkün olduğu, tazminata ilişkin bu boşluğun CMK m. 141/1-f hükmü uyarınca kıyasen doldurulmasının ceza muhakemesindeki sınırlı kıyas yasağına takılmayacağı şeklindedir.

İfade edelim ki, ceza muhakemesi hukukunda kıyas yasağı sınırlayıcı ve istisnai hükümlerde devreye girmektedir. CMK m. 323/3 hükmünde, kanun koyucu yeniden yargılama sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığı kararlarının verilmesi halinde tazminata hükmedilebileceğini net bir şekilde ifade etmiştir. Bu istisnai bir hükümdür ve kıyas yoluyla genişletilemez. CMK 323/3'te 141 inci maddeye yapılan atıf da bunu sağlayamaz. Bu sebeple, yeniden yargılama sonucunda beraat veya ceza verilmesine yer olmadığına dair karar verilmeyip de eski hükme nazaran daha az ceza verilmesi halinde tazminat isteminin şartlarına ilişkin kanuna açık bir hüküm eklenmesi isabetli olacak ve tartışmaları da sonlandıracaktır.

İfade edelim ki daha az ceza alan kişi açısından infaz kurumunda geçirilen süre yeni karardaki mahkûmiyet süresini

aşmıyorsa tazminat istenemeyecektir. Uygulamadaki kararlar da genellikle bu yöndedir.

CMK m. 323/3, tazminat talebinin dermeyanı bakımından usuli şartlara ilişkin CMK m. 141 ila 144. maddelerine atıf yapmaktadır. İlgili maddelerde davanın açılacağı süre, görevli-yetkili mahkeme, duruşmalı yargılama ve tazminatın kapsamı düzenlenmiştir. Kanun koyucu, tazminat miktarı belirlenirken tazminat hukukunun genel prensiplerinin göz önünde bulundurulacağı yönünde hüküm sevk etmiştir. Doktrin ve uygulamada birtakım düşünceler ağır ceza mahkemelerinin tazminat konusunda uzman olmadığı savıyla bu davaların hukuk mahkemelerinde görülmesi gerektiği şeklinde olsa da Anayasa Mahkemesi bu konuda son noktayı koymuş tazminata karar verecek mercii olarak ağır ceza mahkemelerinin yetkilendirilmesini yasamanın takdir yetkisi kapsamında gördüğünden düzenlemenin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar vermiştir.

Yargılamanın yenilenmesi talebi hükümlü ölse de kanunda gösterilen yakınları hatta bazı hallerde Adalet Bakanı tarafından da istenebilir. Ancak yargılamanın yenilenmesi sonucunda tazminat talebinin ölmüş kişinin yakınları veyahut üçüncü bir kişi tarafından dermeyan edilip edilemeyeceği tartışmasında hakim görüş yalnızca hayatta olan hükümlünün tazminat isteyebileceği şeklindedir. Zira haksız bir cezanın infazı münasebetiyle doğrudan maddi ve manevi zarara uğrayan tek kişi hükümlüdür.

*Yargılamanın Yenilenmesi Sonucunda Beraat veya Ceza Verilmesine Yer
Olmadığı Kararının Verilmesi Halinde Tazminat İstemi*

Önemle ifade edelim ki, CMK m. 323/3 dolayısıyla tazminat davası açma hakkı kural olarak haksız bir cezanın infazıyla karşı karşıya kalan kişiye getirilmiş bir imkan olsa da, kişinin ölmeden önce dava açması veya dava açma iradesini açıkça ortaya koyması durumunda bu hak mirasçılara da geçebilir, mirasçılar bu şartlarda açılmış bir davaya devam edebilir. Bu durumda tazminat davasını takip etme hakkı mirasçılara geçmektedir. Kişinin tazminat davasını açtıktan sonra ölmesi halinde mahkeme, mirasçılara davadan haberdar olabilmeleri ve kaldığı yerden davaya devam edebilmeleri amacıyla tebligat yapmak zorundadır. Mirasçılar davaya katılırlarsa davaya kaldığı yerden devam edilecektir.

CMK m. 142/10 uyarınca tazminata ilişkin mahkeme kararları, kesinleşmeden ve idari başvuru süreci tamamlanmadan icra takibine konulamayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKYÜREK, Güçlü, Yargılamanın Yenilenmesi, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara: Haziran 2018.
- AŞKIN, Uğur, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminatta Rücu Sorunu, İnönü Üniv. Hukuk Fak. Dergisi, C. 9, S. 2, Y. 2018.
- AYCI, Emrullah, Ceza Yargılamasında Koruma Tedbirleri, Adalet Yayınevi, Kasım 2014.
- BAKIM, Sevi, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi”, Prof. Dr. Nur CENTEL’e Armağan, MÜHF-HAD, C. 19, Y. 2013.
- BAYTAR, Serdal, “Koruma Tedbirlerinden Doğan Zararın Karşılanması”, TBB Dergisi, Sa. 61, Y. 2005.
- BEKRİ, Nedim, Yakalama Ve Tutuklama Nedeniyle Tazminat Düzenlemesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Açısından Değerlendirilmesi, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, Mayıs 2013, Sa. 1.
- CANOĞLU, Veysel Candan, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat Davaları, Ocak 2017, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide, Ceza Muhakemesi Hukuku, Beta Yayıncılık, 15. Baskı, Eylül 2018.
- EREM, Faruk, “Muhakemenin Yenilenmesi Hakkında Genel Bilgiler”, AÜHFD, S. 1-4, C. 19, Ankara 1992.

- GÖKCEN, Ahmet/ BALCI, Murat/ ALŞAHİN, Mehmet Emin/
ÇAKIR, Kerim, Ceza Muhakemesi Hukuku, Adalet
Yayıncılık, 3. Baskı, 2018.
- GRAUHAN, Hans Firedrich, Deutsche Richterzeitung(DRZ), Alman
Ceza Muhakemesi Kanununda 1975 yılında Yapılan
Değişiklikler, (Ter: Feridun YENİSEY).
- GÜNAY, Erhan, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat ve
Hâkimlerin Hukuki Sorumluluğu (Tazminat) Davaları, 2.
Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara: Nisan 2018.
- HAKERİ, Hakan, Haksız Yakalama Ve Tutuklananlara Tazminat
Verilmesi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1999.
- İSTE, Onur, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Marmara Üniv.
SBE, Kamu Hukuku Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
İstanbul 2009.
- KARAKURT, Ahu, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Muhakemenin
Yenilenmesi”, Dokuz Eylül Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Kamu
Hukuku Programı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
İzmir 2008.
- KARGI, Halil İbrahim, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat,
Selçuk Üniv. Sbe Kamu Hukuku Programı Yayınlanmamış
Yüksek Lisans Tezi, 2010.
- KAVAK, A. Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın
Yenilenmesi, Ceza Hukuku Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 16,
Ağustos 2011, Sayfa Aralığı: 209-239.

McDONALD Elisabeth, The Admissibility of Acquittal Evidence in Criminal Trials: Toward Reform, 34 Victoria U. Wellington L. Rev. 639 (2003).

NİŞANCI, Dilaver, Ceza Muhakemesinde Yargılamanın Yenilenmesi, Adalet Yayınevi, Ankara 2018,.

ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/ BACAKSIZ, Pınar/ TEPE, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı, İzmir: Eylül 2018.

ÖZTÜRK, Bahri/ KAZANCI, Behiye Eker/ GÜLEÇ, Sesim Soyer, Ceza Muhakemesi Hukukunda Koruma Tedbirleri, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Eylül 2017.

ÖZTÜRK, Bahri-TEZCAN, Durmuş- GEZER, Özge- KIRIT, Yasemin- AKCAN, Esra- ÖZAYDIN, Özdem-TÜTÜNCÜ, Efser Erden- VILLEMIN, Derya Altınok- TOK, Mehmet Can, (Ed. Bahri ÖZTÜRK) Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara: Eylül 2018.

RUDSTEİN, David S., Double Jeopardy and the Fraudulently-Obtained Acquittal, 60 Mo. L. Rev. 607 (1995).

SOTGIU, G., La Revisione Dei Giudicati Penali, Roma 1933.

SOYASLAN, Doğan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 6. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara: 2016.

ŞAHİN, Cumhur/ GÖKTÜRK, Neslihan, Ceza Muhakemesi Hukuku II, Seçkin Yayıncılık, 7. Bası, Ankara: Şubat 2018.

- TALAS, Serdar, “Ceza Muhakemesi Hukukunda Yargılamanın Yenilenmesi”, İstanbul Üniv. Sosyal Bilimler Ens. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- TANGAL, Murat, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Dokuz Eylül Üniv. SBE, Kamu Hukuku Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- UNGAN, Abdulkadir, Haksız fiil Tazminatı ile Koruma Tedbirlerine Aykırılıktan Doğan Tazminat, Seçkin Yayıncılık, Aralık 2017.
- ÜNVER, Yener/ HAKERİ, Hakan, Ceza Muhakemesi Hukuku, 14. Baskı, Ankara 2018, Seçkin Yayıncılık.
- YALVAÇ, Gürsel, Koruma Tedbirleri Nedeniyle Tazminat, Ceza Hukuku Ve Kriminoloji Dergisi, C. 3, S. 2, 2015.
- YENİSEY, Feridun/ NUHOĞLU, Ayşe, Ceza Muhakemesi Hukuku, 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- YENİSEY, Feridun/ NUHOĞLU, Ayşe, Yargılamanın Yenilenmesi Muhakemesi, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 123, Şubat 2015, Sayfa Aralığı: 7-35.
- YURTCAN, Erdener, Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Şerhi, 8. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2017.

İnternet Kaynakları

<http://www.anayasa.gov.tr/icsayfalar/kararlar/kbb.html> (e.t. 25.01.2019)

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (e.t. 25.01.2019)

<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=23594&pkanunnumarasi=5271> e.t.25.1.2019.

<https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkanunlarno=192947&pkanunnumarasi=6684> e.t. 25.1.2019.

www.kazanci.com.tr (e.t.28.01.2019)